

СЧЕТОВОДНАТА ЕТИКА И ГОЛЕМИТЕ КОРПОРАТИВНИ СКАНДАЛИ НА 2020 ГОДИНА

ACCOUNTING ETHICS AND THE MAJOR FINANCIAL SCANDALS OF 2020

Мария Павлова
Maria Pavlova

Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий“
St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo

Abstract: In 2020, several major financial scandals broke out – with the financial technology company Wirecard, until recently defined as the pride of the German economy, with Luckin Coffee, the largest coffee and café chain in China, with NMC Health, the largest the major private healthcare provider in the UAE and some others. The connecting link in all of them is falsification of financial statements and breach of accounting ethics in general the activity of the audit company.

These scandals have led to enormous damage in many directions – bankruptcy of companies, losses for banks in billions of euros, payment of huge fines, but also in undermining the credibility of audit firms and government regulators. Again, the issue of accounting ethics came in question, as well as the place and role of the accountant and the auditor in these scandals: are these accomplices or victims?

Keywords: financial scandals; audit companies; accounting ethics; conflict of interests; accounting irregularities.

JEL: 41

ВЪВЕДЕНИЕ

През юни 2020 г. се разрази поредният крупен финансов скандал с компанията “Wirecard” (Уайъркард), предхождан преди това от подобни скандали с “Luckin Coffee” в Китай, с “NMC Health” в ОАЕ, като общото между тях е одиторската компания – “Ernst & Young”, една от т. нар. „Голяма четворка“ одиторски компании в света. На дневен ред се поставиха поредица от въпроси в полето на счетоводната етика. За съжаление се констатира наличие на конфликт на интереси, използване на практики от „креативното“ и агресивното счетоводство, както и явни счетоводни измами.

Скандалните разкрития са за липсата от почти 2 млрд. евро в баланса на „Уайъркард“ – една от обявените за най-успешни европейски финансово-технологични компании. Ударът е и за финансовия ѝ надзорен орган (BaFin)¹, доказал неспособността си да се справи с по-специфични казуси. Пропуските на одитиращата компания и на надзорния орган да видят счетоводните манипулации на „Уайъркард“ са толкова фрапиращи, че се превръщат в европейски проблем дотолкова, че Европейският съюз вече се опасява от потенциални поражения върху репутацията му на стабилно място за инвестиции.

¹ Държавният финансов регулатор на Германия.

ИЗЛОЖЕНИЕ

Кратка история на „Уайъркард“

Краткият хронологичен преглед на възхода и краха на „Уайъркард“, както и на обвиненията в счетоводни измами и нарушаване на счетоводната етика показва наличието на сериозни етични проблеми.

„Уайъркард“ е основана през 1999 г. в Мюнхен, Германия, като доставчик на финансови услуги и се разраства непрекъснато в началото на 21. век в сектора на онлайн платежните транзакции. Тя е определена като една от най-успешните и иновативни фирми на Германия, а от 2018 г. е член на елитния германски борсов индекс DAX.

През 2006 г. „Уайъркард“ се свързва с банковото дело чрез придобиването на XCOM AG. Това позволява на „Wire Card“ AG да влезе в бизнеса с издаване на дебитни и кредитни карти, като получава универсален банков лиценз. При навлизането на тези пазари компанията получава лицензи от Visa и Mastercard. В началото на 21. век тя се превръща в хибридна и сложна компания, функционираща в множество сектори.

През 2010 и следващите години „Уайъркард“ започва агресивна международна експанзия и растеж, като дружествата ѝ в Германия, Дъблин и Дубай събират половин милиард евро от акционерите (McCrum, 2020). Разширяването в Азия е постигнато чрез сложни сделки с трети страни и ескроу сметки², особено в Дубай, Сингапур и Филипините. По-късно именно тези дъщерни компании в Азия стават обекти и центрове на счетоводните манипулации на „Уайъркард“. През 2010 г. нетните печалби на „Уайъркард“ нарастват с 16%.

През 2018 г. „Уайъркард“ достига нови върхове и влиза в индекса DAX на 30-те топ компании на Германия, изпреварвайки по приходи крупни банки като Дойче Банк и Комерц Банк. През 2018 г. тя е оценена на над 21,1 млрд. евро и е определена като най-голямата технологична компания в Европа (Smith, 2018). Този ръст се дължи до голяма степен на публикуването от „Ърнст и Янг“ на заверен одиторски доклад за 2017 г., като по този начин се елиминират твърденията за счетоводни нередности и се дава основа за възвръщане на доверието на инвеститорите.

През 2019 г. компанията продължава своя възход до юни 2020 г., когато настъпва срив и „Уайъркард“ подава молба за обявяване в несъстоятелност.

Обвинения в счетоводни манипулации срещу „Уайъркард“

През 2008 г. за пръв път е оспорена почтеността при воденето на счетоводството на компанията от германско сдружение на инвеститорите SdK. Обвиненията срещу „Уайъркард“ включват непрозрачно отчитане, подозрителни дейности по сливания и придобивания, агресивно счетоводно отчитане, както и слухове за пране на пари, свързани с незаконни онлайн хазартни игри в САЩ. Регулаторният орган на Германия обаче вместо да се насочи към съмнителните счетоводни практики на „Уайъркард“ разследва тези, които я обвиняват (т.нар. къси продавачи на борсата). Цената на акциите на компанията бързо се възстановява от скандала през 2008 г., а една от четирите световни одиторски компании – „Ърнст и Янг“ става неин одитор.

През 2015 г. разследващият журналист Дан Маккрум от „Файненшъл таймс“ започва да издава поредица от публикации за счетоводните нередности в „Уайъркард“. Това предизвиква 5-годишна вражда между „Файненшъл таймс“ и компанията. Авторът твърди, че в баланса ѝ има фиктивни активи на стойност 250 млн. евро (McCrum, 2015). Отново през 2015 г. „J Capital Research“ (независима изследователска група от САЩ и Хонконг) публикува доклад, в който се твърди, че има несъществуващи активи на „Уайъркард“ в азиатските ѝ клонове и че чрез тях се прикрива липсата на приходи и печалба. Въпреки този доклад и многобройните публикации и разследвания на „Файненшъл таймс“ в тази насока, не са предприети почти никакви разследвания и мерки от страна на финансовия регулатор и одиторската компания. Тези факти показват небрежността на

² Ескроу сметката е финансов инструмент, при който трета страна държи и регулира транзакция между две други страни от тяхно име, като държи активите до приключване на транзакцията. „Wirecard“ използва тези ескроу сметки, за да обясни счетоводните нередности на одиторите, като твърди, че липсващи пари се държат в такива сметки.

„Бърнст и Янг“ и държавния регулаторен орган по отношение на задължението им да поддържат финансовата прозрачност за състоянието на „Уайъркард“.

От 2016 г. нататък компанията „Уайъркард“ се сблъсква с все по-голям брой „атаки“, които я обвиняват в счетоводни манипулации и измами. Въпреки поредицата от подобни обвинения, отправени срещу нея от различни лица и организации, „Уайъркард“ продължава да се разраства и увеличава операциите си без задълбочено разследване от страна на регулаторите.

През януари 2019 г. Дан Маккрум от „Файненшъл таймс“ отново публикува статия, обвинявайки „Уайъркард“ в счетоводни манипулации, включително „фалшификация и/или фалшифициране на сметки“ и „измама, престъпно нарушение на доверието, корупция и/или пране на пари“ (Palma and McGrum, 2019). Тези твърдения се отнасят основно до действия и операции на азиатския пазар. Статията подчертава, че са използвани нерегламентирани счетоводни практики от „креативното“ и агресивното счетоводство. Това води до незабавен спад на цените на акциите с 25% и до загуба на 10 млрд. долара от пазарната им стойност. За тези операции е уведомен и държавният финансов регулаторен орган на Германия. В своя защита „Уайъркард“ наема конкурентната на „Бърнст и Янг“ одиторска фирма KPMG за осъществяване на независим външен одит.

Финалната развръзка настъпва след отказа на „Бърнст и Янг“ да завери годишния отчет за 2019 г. През седмицата след липсата на публикуван годишен отчет и одитен доклад акциите на „Уайъркард“ спадат с 86%. Компанията обявява, че липсват 1,9 млрд. евро в брой, а на 22 юни 2020 г. признава, че „липсващите 1,9 милиарда евро в брой, вероятно не съществуват“. Това потвърждава дългогодишните твърдения на различни източници срещу нея за счетоводни нередности и измами.

Основателят на компанията Маркус Браун е арестуван на 22 юни 2020 г., след което е пуснат под гаранция от 5 млн. евро. А на 25 юни „Уайъркард“ внася документи за несъстоятелност. Това се случва за първи път в 32-годишната история на индекса DAX. През август Deutsche Boerse премахва компанията от индекса DAX.

Прокуратурата в Мюнхен завежда дело срещу „Бърнст и Янг“ за небрежност при одитирането и подписването на годишния отчет за 2018 г., за който е установено, че съдържа явни нередности.

Предполага се, че заради измамите няколко банки ще се разделят с около 1.6 млрд. евро. Сред тях са холандските „АБН АМРО банк“ и „Ай Ен Джи груп“ и германските „Ландесбанк Баден-Вюртемберг“ (LBBW) и „Комерц Банк“.

Освен дълговете към банките „Уайъркард“ дължи още 1.4 млрд. евро по корпоративните си облигации, емитирани през септември 2019 г. Облигационната ѝ емисия е с номинал 500 млн. евро и с падеж през 2024 г., а след поисканата на 25 юни 2020 г. несъстоятелност цената ѝ падна до рекордно ниските 12 цента за евро. Конвертируемите облигации на компанията с обща номинална стойност от 900 млн. евро, чиято продажба бе организирана от „Софт банк“ и „Креди Сюис“, пък потънаха до 10 цента за евро по данни на „Ройтерс“ (в-к Банкеръ, 2020).

При анализа на етиката може да се говори за няколко аспекта на възникнали проблеми в сферата на морала, бизнес етиката и счетоводната етика. Поради ограниченията в обема на това изложение са разгледани два от тях – **конфликтът на интереси и използването на измамни счетоводни практики.** Защо те са неморални и съответно неетични?

Моралът има своето място на утвърден регулатор в икономическата среда. Действието му се благоприятства от множество пресечни точки с икономиката. Въпреки разграничението между морални и икономически ценности те непрекъснато се преплитат и си влияят взаимно. Печалбата и доброто могат да се синхронизират, а не само да се противопоставят. Отдавна е ясно, че печалбата в бизнеса допринася за общественото благо, тъй като резултатите от икономическите процеси задоволяват определени обществени потребности. Друг общ момент както за икономиката, така и за морала е необходимостта да се съчетават индивидуалните и общите интереси. Моралът предлага изпитани модели и критерии за компромисно решаване на вечната дилема за човека – между естествените му егоистични стремежи и невъзможността да живее и да се реализира извън някаква общност (Dramalieva, 2013, с. 14).

В икономическата среда също се налага да се балансират егоистичните интереси на индивида за печалба и обществените интереси. Икономическите агенти не могат да печелят, ако преследват единствено собствените си абстрактни интереси за печалба и не се интересуват от обществените потребности и ценности, а производството не може да съществува, ако не реализира произведеното в обществото (Dramalieva, 2013, с. 14).

Признаването на ролята на определени добродетели за постигането на икономическа ефективност и търсенето на механизми за формирането им у бизнес агентите също е основание за връзка между морал и икономика. Още Макс Вебер в произведението си „Протестантската етика и духът на капитализма“ изтъква притежаването на определени морални качества като необходимо условие за ефективност на пазара. В противовес на горните аргументи често се твърди, че бизнесът може да има допирни точки единствено с егоизма като мисловен модел и етически стандарт. Това е свързано с убеждението, че бизнесът преследва само собствения си интерес за печалба, а грижата за чуждите интереси го прави невъзможен, защото го обрича на неуспех. Не бива да се забравя обаче, че бизнесът е невъзможен също и без другите заинтересовани страни – потребители, партньори и конкуренти, а осъществяването му предполага влизане в множество разнообразни отношения (Dramalieva, 2013, с. 15).

В икономиката моралът има задачата да балансира икономическите ценности, цели и резултати с моралните ценности и цели на обществото в интерес на двете страни – на икономическите агенти и на обществото като потребител. Заедно с това икономическите агенти са съпричастни към моралните стандарти на обществото, защото те самите са част от него. Икономиката също съдържа свой вътрешен етически заряд – най-малкото поради това, че се развива в определена културна среда, която е носител на свои морал и ценностна система (Dramalieva, 2013, с. 15).

Кои са моралните агенти и каква е тяхната роля в краха на „Уайъркард“? Моралният агент може да бъде определен като физическо лице или компания, което носи морална отговорност, тъй като е в състояние да действа свободно според разума, за да разреши моралните дилеми и да определи кое е правилно и грешно (Rubio, 2020). Моралните агенти в случая с „Уайъркард“ са управленският екип на компанията, одиторската компания, държавният финансов регулаторен орган на Германия и „Файненшъл таймс“. Мениджърският екип³ на „Уайъркард“ е подписал „Изявлението за отговорност“ за 2018 г., което гарантира „вярна и честна представа за активите, пасивите, финансовото състояние и резултатите от дейността на групата“. С това си действие носи етична отговорност за операциите на компанията. Финансовият регулатор на Германия (BaFin) има морално задължение да осигури прозрачността в сделките на „Уайъркард“. През 2019 г. той забранява късите продажби, но не започва паралелно разследване срещу „Уайъркард“. Същото се случва преди това и през 2016 г. – регулаторът разследва къси продавачи, без подробна проверка на проблемите със спазването на изискванията в „Уайъркард“. Пренебрегването на различните публикации на „Файненшъл таймс“, започващи още през 2015 г., показва липсата на добра преценка от страна на регулатора. Третата страна – „Файненшъл таймс“ – е преди всичко потърпевша. Дан Маккрум и други репортери от екипа му са разследвани през 2019 г. за евентуално споразумение с къси продавачи. Това повдига въпроса за принципа на справедливост, тъй като след публикациите през 2019 г. „Файненшъл таймс“ е поставен под много по-голям правен контрол отколкото „Уайъркард“.

По-задълбочено внимание трябва да се обърне на действията на одиторската компания „Ърнст и Янг“. Прави впечатление абдикацията на одиторската компания от защитата на обществен интерес. Подобен процес се наблюдава още през 2002 г. и завършва с фалита на друга известна одиторска компания – „Артур Андерсен“⁴. При нея е налице огромен конфликт на интереси – между оказваните, от една страна, консултантски услуги и, от друга страна, одиторските услуги. Нарушаването на създадените от Артур Андерсен (през 1913 г.) морални и етични принципи във воденето на счетоводната и одиторска дейност изкривява дейността и възприема като

³ Маркус Браун, Александър фон Кнуп, Ян Марсале и Сузана Щайдл.

⁴ Тогава една от „Голямата петорка“ одиторски компании.

нова основна „ценност“⁵ максимализирането на печалбата. Същите процеси се наблюдават и при одитора на „Уайъркард“ – „Ърнст и Янг“.

Конфликтът на интереси нарушава един от петте фундаментални принципа на счетоводната етика по отношение на професионалния счетоводител, а именно „обективност“. Принципът на обективността изисква счетоводителят да не компрометира професионалната си или бизнес преценка поради предубеденост, *конфликт на интереси* или неправомерно влияние от страна на други лица (Етичен кодекс за професионални счетоводители на МФС, 2018).

Конфликтът на интереси „застрашава способността на индивида да действа етично като се намесва в неговата способност да упражнява добра преценка. Тази намеса може да доведе до умишлено пренебрегване на професионалното или публичното задължение на лицето“ (Речник на SPI, 2017).

Както се посочва в пресата (в-к Банкеръ, 25.10.2020): „Няма невинни в казуса „Уайъркард“. Оказва се, че и одиторската компания KPMG, наета през 2019 г. да направи независимия одит на работата на „Ърнст и Янг“, също е замесена в скандала по индиректен начин, тъй като е била одитор на подозрително дружество, което разследващите смятат, че е използвано за източване на средства от „Уайъркард“.

Наличието на конфликт на интереси води до това, че одиторската компания на „Уайъркард“ – „Ърнст и Янг“ е обект на проверки и съдебни дела по повод одити на други нейни клиенти: „Luckin Coffe“ – най-голямата верига за кафе и кафенета в Китай, „NMC Heath“ – най-големия частен доставчик на здравни услуги в ОАЕ, и някои други. Съветът за финансово отчитане, който осъществява счетоводен надзор в Обединеното кралство, обяви, че разследва одита на „Ърнст и Янг“ за сметките на „NMC Heath“ за 2018 г. Хедж фондът Muddy Waters месеци по-рано критикува „Ърнст и Янг“ за „уютна връзка“ с NMC и твърди, че има „липса на строгост“ в одитите. „NMC Heath“ обяви в началото на март 2020 г., че има над 4 млрд. долара скрити дългове (Форбс, 6.07.2020).

По отношение на работата си за „Luckin Coffe“ „Ърнст и Янг“ твърди, че първа е разкрила счетоводни проблеми с финансите на „Luckin Coffe“ за 2019 г. и че е докладвала тези проблеми на одитния комитет на компанията, който започва вътрешно разследване. Разследването установи, че главният оперативен директор на „Luckin Coffe“ и други са увеличили приходите и разходите на компанията за 2019 г. чрез несъществуващи транзакции. През април 2020 г., след като предварителното разследване установи, че измамата възлиза на около 314 млн. долара, акциите на „Luckin Coffe“ се сринаха със 76% за един ден.

Отново през април 2020 г. Британският върховен съд осъди „Ърнст и Янг“ да плати 11 млн. долара глоба на свой партньор⁶. Тези случаи нанесоха поредица тежки удари по доверието и почтеността на „Ърнст и Янг“, макар компанията да заяви, че не е знаела за дългогодишните финансови манипулации от своите клиенти и е била измамена заедно с всички останали.

Както беше разкрито от специалния одит на KPMG, дългогодишният одитор на „Уайъркард“ – „Ърнст и Янг“ – не е успял да провери наличието на парични резерви във фалшифицирани банкови извлечения (Storbeck, 2020). Специалният одит също така разкри неспособността на „Ърнст и Янг“ да се провери по-голямата част от печалбите на „Уайъркард“ от 2016 до 2018 г. (Storbeck, 2020). По време на специалния одит „Уайъркард“ прави заблуждаващи изявления пред инвеститорите, което води впоследствие до прокурорска проверка и наказателно разследване.

Може да се направи изводът, че конфликтът на интереси в одиторската функция е ендемичен за посочените по-горе одиторски компании.

⁵ През 90-те г. на 20. век в „Артур Андерсън“ е приета като най-важната от списъка с ценности „да се служи на клиента“. Тази нова „ценност“ обаче има коренно различни значения в областта на консултирането и в счетоводството. Одиторските и счетоводните услуги, освен че трябва да отговарят на нуждите на клиента, са свързани и с изпълнение на законови изисквания, докато консултантските услуги служат единствено за изпълнение на нуждите на клиентите. В компанията доминира мнение, че клиентите на консултантите са с приоритет. Това довежда до сериозен конфликт на интереси вътре в самата компания, както и до конфликт на интереси между клиентите и защитата интереса на обществото.

⁶ На компанията Kaloti Jewellery International, базирана в Дубай.

Другият етичен проблем е използването на измамни счетоводни практики

Една от тях е „креативното“ счетоводство. То като понятие е вече наложило се в счетоводната теория и практика и е дефинирано в множество финансови речници като „използване на агресивна техника с цел създаване на по-висок финансов резултат и по-висока доходност на акциите“⁷. Познато е и с други подобни термини като общото между тях е, че е на ръба на законовото нарушение и е свързано с практики за признаване на приходите, които правят предприятието да изглежда по-добре, отколкото при съобразяване със счетоводните стандарти.

„Файненшъл таймс“ обвинява „Уайъркард“ през 2008 г. и след това в периода 2015–2019 г. в прилагане на различни форми на „креативното“ счетоводство (book-padding, round-tipping и back-dating) наред с други счетоводни нередности и измами, особено в азиатските си операции. Всички тези действия са неетични поради основната неморалност на това, че заблуждават ползвателите на счетоводната информация.

Счетоводството „book-padding“ се отнася до представяне на завишени или неверни записи в сметки на компанията. Някои компании се опитват да оправдаят малки количества „подплата“, като предвидливост например, представяйки го като начин за отчитане на общата инфлация. Независимо от това по своята същност е измамно, тъй като създава невярна представа за инвеститорите и акционерите.

Ръководството на „Уайъркард“ показва своите финансови резултати, използвайки „коригирани“ показатели, вместо да следва приложимите международни стандарти за финансово отчитане. Въпреки че тази практика е напълно легална, тя увеличава приходите и паричните потоци (Boyd, 2018).

Следващата стъпка са счетоводните измами. Счетоводната измама⁸ се определя като умишлено манипулиране на финансови отчети, за да се създаде фалшив външен вид на корпоративното финансово здраве. Дружеството може да фалшифицира финансовите си отчети, като надценява приходите си, не отчита разходите и грешно представя активите и пасивите. Казано по-просто, измама с финансови отчети се случва, когато дадена компания променя данните във финансовите си отчети, за да изглежда по-печеливша, отколкото е в действителност.

Измамите с финансови отчети могат да приемат множество форми, включително: надценяване на приходите чрез записване на бъдещи очаквани продажби; увеличаване на нетната стойност на актива чрез съзнателно неприлагане на подходящ метод за амортизация; укриване на задължения или задължения от баланса на компанията и др.

Според „Файненшъл таймс“ „Уайъркард“ е надула сметките си, за да „създаде цифри, които да убедят регулаторите да издадат лиценз и компанията да може да раздава предплатени банкови карти на китайска територия“ (Rubio, 2020). Това допълнително увеличава неправомерността на действието при използване на измама като средство за постигане на определена цел.

„Уайъркард“ си служи с различни похвати за счетоводни манипулации. Комбинираното банкиране (чрез дъщерното си дружество Wirecard Bank) и небанковите операции (основно обработка на плащания) правят финансовите резултати по-трудни за сравняване с аналозите, така че инвеститорите трябва да разчитат на коригирана версия на финансовите отчети на компанията (McCrum, 2020). „Коригираните“ сметки, за разлика от отчитането, при което се спазват Международните стандарти за финансово отчитане, водят до завишени печалби и нереални парични потоци.

От изнесената в пресата информация и в процеса на разследването на „Уайъркард“ е видно, че са налице както „креативни“ и агресивни счетоводни практики, така и счетоводни измами с финансови отчети.

⁷ <http://financial-dictionary.thefreedictionary.com/creative+accounting>

⁸ <https://www.investopedia.com/ask/answers/032715/what-accounting-fraud.asp>

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

След поредицата от изброените по-горе скандали Британският съвет за финансово отчитане (FRC), отговорен за регулирането на одиторите и счетоводителите, обяви, че одиторските фирми от „Голямата четворка“ (Ernst & Young, Deloitte, KPMG и PwC) до юни 2024 г. трябва да отделят своите одиторски звена от другите си дейности. Останалите държави са призовани също да приемат подобни разпоредби.

Налице е положително развитие в тази посока – последните данни⁹ показват, че таксите за одит на „Голямата четворка“ са нараснали със 7%, а с 21% са спаднали таксите за консултации поради по-строгия регулаторен контрол. Това е стъпка в правилната посока към минимизиране на структурния конфликт на интереси в сектора.

По отношение регулаторната рамка в Германия също има напредък – правителството е изготвило законопроекта, с които се цели да се наложат по-голяма независимост и отчетност на одиторския клон в дейността тези фирми и индивидуалните одитори; предоставяне на регулаторния орган на по-големи правомощия и свобода за разследване при съмнения за измама; задължение за ротация на одиторите на всеки десет години; ограничаване на припокриването на клиентите между консултантските и одиторските практики на фирмата. Ако тези законопроекта преминат, въпреки противопоставянето на някои одитори и организации като Германската камара на публичните счетоводители (WPK), те биха били стъпки в правилната посока към по-голяма отчетност и приемане на по-голяма морална отговорност. Необходимо е такива мерки да се приемат и в останалите държави членки на ЕС.

Конкретни мерки трябва да се предприемат и в отделните предприятия. Според проучване на глобалната икономическа престъпност и измами на PwC за 2020 г. сред 5000 корпоративни ръководители предприятия, които са разработили специални програми за борба с измамите, са изразходвали с 42% по-малко средства в отговор на действителни инциденти и измами и 17% по-малко разходи за възстановяване, отколкото в предприятията без специализирани програми. Проучването също така установява, че близо 40% от анкетираният твърдят, че планират да увеличат разходите си за предотвратяване на измами през следващите две години (Hylton and Ovaska, 2020).

Въпреки твърденията на някои автори, че създаването на определени регулаторни правила е последващо спрямо финансовите скандали (а не ги предхожда) и това обезсилва значението им, посочените по-горе мерки ще доведат до по-голяма прозрачност в дейността на компаниите, а оттам и до намаляване на риска от възникване на подобни етични проблеми.

REFERENCES

Boyd, Roddy. (23 January 2018). „Wirecard AG: The Great Indian Shareholder Robbery“. The Foundation for Financial Journalism. Retrieved 29.01.2021.

Dramalieva, V. (2013). Етическа оценка и етически анализ – аспект на правилните решения в бизнеса. (in Bulgarian)

Hylton, Annie and Sarah Ovaska. (7 September 2020). „5 strategies for investing in anti-fraud efforts“ https://www.fm-magazine.com/news/2020/sep/invest-in-anti-fraud-efforts.html?utm_source=mn:adv&utm_medium=email&utm_campaign=10Sep2020&SubscriberID=206342807&SendID=306090McCrum, Dan. 27 Apr. 2015 “The House of Wirecard.” FT Alphaville. N.p., Web. 2 July 2020. <<https://ftalphaville.ft.com/2015/04/27/2127427/the-house-of-wirecard/>>.

McCrum, Dan. (25 June 2020). “Wirecard: The Timeline: Free to Read.” Financial Times. N.p., Web. 25 June 2020. <<https://www.ft.com/content/284fb1ad-ddc0-45df-a075-0709b36868db>>.

Palma, Stefania, and Dan McCrum. (2020). “Wirecard: Inside an Accounting Scandal.” *Financial Times*. N.p., 07 Feb. 2019. Web. 15 June 2020. <<https://www.ft.com/content/d51a012e-1d6f-11e9-b126-46fc3ad87c65>>. Smith, Geoffrey. 14 Aug. 2018 “Meet the German Fintech That’s Now Worth More Than Deutsche Bank.” Bloomberg.com. Bloomberg, Web. 23 June 2020. <<https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-08-14/meet->

⁹<https://fin-accounting.ru/financial-news/2020/big-four-firms-raise-prices>

the-german-fintech-that-s-now-worth-more-than-deutsche-bank>Storbeck, Olaf. 28 June 2020 “Germany to overhaul accounting regulation after Wirecard collapse”. Financial Times. Retrieved 30.01. 2021.

<http://www.wsj.com/articles/SB1023409436545200>

<https://www.banker.bg/finansov-dnevnik/read/izmamata-uaiurkard>

<https://sevenpillarsinstitute.org/glossary/conflict-of-interest/>

<https://fin-accounting.ru/financial-news/2020/big-four-firms-raise-prices>

<https://www.investopedia.com/ask/answers/032715/what-accounting-fraud.asp>

<http://financial-dictionary.thefreedictionary.com/creative+accounting>

За контакти:

Мария Павлова, професор, доктор на икономическите науки
Служебен адрес: гр. В. Търново, ул. „Арх. Георги Козаров“ №1,
ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, Стопански факултет,
катедра „Финанси и счетоводство“
Ел. поща: m.pavlova@ts.uni-vt.bg
